

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja nižanja cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri-ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravištvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Spomini iz slovenskega Štajerja.

II.

Doba, v katerej se nove ideje ter z njimi predrugačeno mišljenje, pogoji in sredstva dela, življenja uresničevati začinjajo, je mej velikimi narodi zmirom spremljana od joka ljudij starejše dobe. Frapantno se pa to javi mej majhenimi narodi, v katerih življenje stopa novejša doba s svojim spremstvom.

Bilo je pred 48. letom po našem slovenskem ozemlju mirno, patrijarhalčno življenje. Redkokrat je bilo videti tujca v poštnem vozu in vozniki, ki so blago prevažali iz Trsta na Dunaj in narobe, bili so tudi iz naših krajev; ali vsi ti tujci niso dosti uplivali na govor, ki je bil tedaj na trgu in v famulji tudi po mestih in trgih slovenske Štajerske za dobre tri četrtinke slovensk. Naš človek-rokodelc je tedaj nekaj let po tujej zemlji in največ po nemški zemlji potovati moral, ali domov prišedšega silili so drugi someščani, da domače kramlja. In le malo je teh potovalcev bilo. Uradnik sicer tudi v tej dobi nij zatajeval, da je v nemški šoli se izgojal, ali ako je hotel s sotražani in meščani obcevat in posebno v famuljah, govoriti je moral slovenski, ker ženstvo čuvalo je tedaj prav trmoglavo domačo govorico in tako so uradniki le mej soboj nemški govorili. Ljudska šola, akoravno nemška na pol, učila je malo nemščine; malo časa je bilo sploh za obiskovanje šole odmerjenega, in še v tem času se poduk nij jemal prav resno; kmalu je bilo tudi par nemških besedij pozabljenih.

Človek prejšnje dobe je nosil suknjo pet, deset let, in potlej jo je sin dobil in za njim vnuk; malo je imel potreb, oskromen je bil v jedi, pijači in obleki; tržan-meščan nij poznal kavarn ni tobaka, ženstvo ne klobukov, ni

kave, ni sto družih zdrajšnjih potreb; bilo je gmotno naše ljudstvo v stanju, kjer je večina ljudij kaj glešala, ali vsaj brez beraške palice živela; z malim se je živelo in zadovoljno. V teh časih nahajamo tudi po naših krajih ponesno tržanstvo-meščanstvo in ta človek bil je dober čuvaj domačih tal. Bil je konservativnemu zdanjemu kmetu podoben.

To vse življenje raztrgala je nova doba, ki je po železnicah, tovarnah, tisku, brzjavu itd. boj za „biti ali ne biti“ predrugačila. Boben dražbe začenja pevati povsod onim, ki se hitro ne sprijaznijo s sredstvi dela novejše dobe, in na malem Slovenskem tem hujše, ker Nemec je imel omiko vsaj v bukvar nah, Slovenec nič nego navadno dresuro iz prejšnjih časov. Ko so se železnice zidale, obogateli so ljudje ob železniških progah. Inženirji in drugi delavci zasluževali so dosti in živeli veselo, bogato. Naš meščan-tržan je dosti zaslužil, ali dosti tudi zapravil, posnemaje navedene železničarje. In naš mož stare dobe se nij privaditi mogel delu, ki je stroje upregalo! In naenkrat je sin, je hči, je soproga imela sto potreb! Morali so rumenjaki iz omare!

Pri Nemcih je ta prehod iz starejše v novejšo dobo ravno iste rane sekal, ali nov domačinski rod je vstajal, ter si na razvalinah gmotnega premoženja starih svoje etabliral. Pri Nemcih so rane te uže dosti zacelile se, stari čas s svojim človekom je šel v jamo, ali na slovenskem Štajerskem in Goriškem je boben dražbe na kant spravljal tudi ljudstvo domače po trgih in mestih.

Dosti je krajev po slovenskem Štajerji, kjer so v teku zadnjih 20—30 let „stare roudbine“ celo prišle ob premoženje in posebno se ljudje, ki so okoli let 1840.—50. nastopili gospodarstva, nijso mogli držati. Bili so to

po večjem ljudje, ki so vsem potrebam človeškega življenja novejše dobe zadovoljiti hoteli, ki pa nijso bili izgojeni za delo, predrugačeno delo tega časa in tako je zmirom več zmanjkovalo podedovanega premoženja, dokler nij eksekucija odpodila staršev s tropo otrok od hiše. Tako se je godilo in se še godi po mestih in trgih na slovenskem Štajerskem, tako se je godilo in se še godi na kmetih, posebno v ravnini. Kakor je kmet konservativen in se ga ne prime tako z lehka kaka novost, vendar je odjenjati moral od življenja po starej šegi, ker čas je bil močnejši od njegove željavosti. Čas mu je dajal več potreb v obleki, jedi, pijači in vsem življenji in on je zmirom še po starem kakor njegovi očaki zemljo obdelaval, živino redil in po starem marsikateri kos zemljišča prepuščal kuretini ali svinjam za pašo. Amerika s svojimi žitnimi kaštami postavljala je žito tako ceno na evropski trg, kakor Evropa sama in celo cenejše, in na Slovenskem, kjer je toliko poljedeljstva in kjer se je drago žito sejalo, želo, mlatilo, prevezalo ter mlelo, je malo dobička poljedeljstvo vrglo, ne računajoč slabih letin, ki kmeta zadolže in mu grob izkopljejo. Ako bi naš kmet žito na trgu za domačo rabo kupoval, ter se živinoreje poprijel, polja posejal z deteljo in živino v hlevu redil, Boga mi, ne trebalo mu bi se bati davkarskega in družega eksekutorja. Kdo ne pozna življenja našega kmeta! Priden je, mravljinsko priden, ali uže dober kmet mora biti, koji o poletji še izhaja z žitom in salom; večina mora te potrebne stvari o poletji kupovati in, ker navadno nij soldov, drago plačevati pri naših trgovcih, ki, Bog jim grehe odpusti, jeseni obresti, in kolike obresti terjajo!

Ko se je kmetška lastnina ustvarjala, gledalo se je več na to, da se gradščinam ne

Lintek.

Črtice.

IX. *)

Pameten mož je bil, ki je prednost dajal jeseni pred vsemi letnimi časi. Kaj nam pomaga žvrgoljenje ptic, vonjava cvetlic in neizmerno brepenjenje našega srca spomladi? Ali je morda prijetna poletna vročina ali mrz po zimi? Hladno in prijetno je vreme jesensko; sadja obilo se spravljaja z veseljem (kadar ga je, nij ga baš vsako leto), po vinogradih se popeva in poka, pa tudi narava je lepa. Vse boje kažejo hosta, polje in travnik, in kar je poglavitna reč: za lovca pride najlepši čas! To je možko veselje, truditi se in „nadiigrati“ (tako pravijo Srbi) prekanjeno zverino.

Neko lovsko mislim pripovedati, pa ne z

visokih gorá, niti denes ne gre za jelena ali divjo kozo. Ostanimo na ptujskem polji, kjer je dosihmal imel lep lov, zlasti na zajce, imenitni grof B., pravi plemenitaš, ki je rad na lov vabil tudi meščane, dohtarje in profesorje iz Maribora. Kakor je Odin, višji Bog nekdanjih Nemcev, svoje valkire razpošiljal po vrtu, poizvedavat za dobre junake, katere je potem k sebi vzel v Valhalo, tako je tudi naš grof celo leto poizvedaval za dobre lovce, katere je potem vabil na lov jeseni. Ali — žali bože — ker gospod grof nij imel vsevidéčih valkir za svoje slé in poročnike, naletel je včasih tudi na slabe lovce.

Neko jutro zbralo se je gосто število lovcev — kakih 30 — pri sv. Marjeti na Polji, in logar jih je razpostavil na robu hoste. Gonjači se vé da imajo priti iz nasprotné strani. Zadaj za strelci je bilo polje, in neki kmet je oral za svojo ozimino — ne

ravno lovcem na veselje, ker je preveč škripal in ropotal, nego sebi v prid. Vsak lovec si misli: Da bi le uže bil mimo mene zoral.

Rog je dal znamenje za gonjače in kmalu se sliši klopotanje in vrisk od daleč, pa zmirom bližje. Tu in tam uže prileti zajček. Zdaj pa le pazimo! dejal je grof S. svojemu sedu, mojemu debelemu prijatelju H.

Zdaj se sliši šum po hosti, in v najbržem diru priskače zajec, pa jo misli pobrisati ravno v sredi mej našima znancema. Do hoste je bilo premalo prostora — obadva se obrneta hitro in: pik! pak! pok! puk! Iz obeh cevi je vsak sprožil.

„Muh — uh — uh — uh!“ se zdaj oglasi vol onega orača, in začne bencljati z nogo. Zajcev beli repič zgine za horizontom. Kmet priskoči:

„Vraga, kaj mi boste v vola streljali? Vi peklenski fušarji, kam ste pa merili?“

*) Glej štev. 201. „Slovenskega Naroda“.

odkrhne preveč zgodovinskih sto in sto oralov, nego na to, da se posamezne večje kmetijske lastnine oživé. Bil še nij čas za to, morebiti pribori četrti stan v tem oziru boljše razmere, ali „četrtné“, „polovice“ in bele vrane — „celi grunti“ na Slovenskem zraven slabo obdelanih velikanskih gradščinskih zemljišč gotovo niso pogoji sreče kmetijskega našega stanu. Bilo bi dobro, če bi gradščine producirale žita, kmet pa živinorejo gojil, ali malo je v tem oziru videti. Kmet naš stoji zdaj gledé svojih opravil tam, kjer je njegov prednik staj pred 100 leti. In več, dosti več potrebuje, nego prej! Tobaka, luči, obleke itd. Vse to mora imeti, kar drugi najubožnejši ljudje imajo, in če néma, imeti ne more, hodi z upanjem na dobro letino v trg, v mesto posojila iskati, in tu je prišel v prave roke.

(Dalje prih.)

Iz državnega zbora.

Z Dunaja 31. okt. [Izv. dop.]

Dve seji je imel včeraj državni zbor, dvakrat so se merili govorniki obeh strank, in — priznam naj kar naravnost — centralisti so britke resnice morali debelo požirati, slišati so morali tako ostre besede, kakor preje še nikoli, in čuti so jih morali od take strani, od katere se tega nijso nadejali, od vodje češke stranke, od Riegerja samega. Govor Riegerjev je vseskozi oster, v njem so utelesene vse težnje ne samo češkega naroda, nego vsacega resno mislečega in bodočnosti ne pozablajočega Avstrijca. Govor Riegerjev nij namerjen zoper nobeno narodnost, a trpko in neusmiljeno se razkazuje v njem golost bivšega ustavoverstva, in, vprašam, kdo bode Riegerju zameril, da je izrazil bolečine svojega naroda, ne tehtajoč besedij in ne nategniviši si preje belih rokavic? Rieger je storil samo svojo dolžnost. Ali čitalec naj sam sodi po najvažnejših stavkih Riegerjevega govora, kateri sledé pozneje.

V včerajšnji dopoldanski seji se je volilo še tri ude v odsek za Fanderlikov predlog, in potem 36 udov v budgetni odsek. Potem pak je državni zbor nadaljeval adresno debato.

Prvi poprime besedo poslanec knez Czartoryski; on imenuje oba načrta adrese programa obeh strank. V programu manjšine je določno izraženo centralistiško stališče nasproti avtonomistiškemu, ki je obsega adresa večine. To pa nij razloček mej ustavoverstvom in njega nasprotstvom, nij razloček mej liberalizmom

in konservatizmom, in tudi nij protislovje mej Nemci in Slovani, ampak nij nič drugega, nego protislovje mej centralisti in avtonomisti. Pravna stranka stoji za ohranjenje historijskih pravic a obranjenje historijskih induvalitetov, in za to bode glasovala za adreso večine. Ta adresa tudi dostojno kaže pot, po katerem naj bi vlada hodila: ona zahteva decentralizacijo, in deželnim zborom širši delokrog. — Avtonomija in politiška svoboda se popolnoma ujemata, ali centralizem ne dovéle nikdar do svobode za to ker nij pravičen.

Centralistiški poslanec Plener je priznaval vstop Čehov v državni zbor kot velik dogodaj, in dokazoval se številkami in z vsem svojim ustavovernim preverjenjem, koliko bi po njegovem mnenji decentralizacija škodovala.

Dr. Rieger je konstatiral, da Čehi nijso umaknili se nobenemu pritisku, ko so stopili v državni zbor, ampak prišli so na klic svojega vladarja. Ako smo tedaj prišli v državni zbor, prišli smo zaradi tega, da bomo delali v korist države, izognili pak se vsakemu prepiru, ako se nas ne bode sililo braniti naše pravo. — Češko državno pravo je pravna razmera mej Najvišjo dinastijo in politiškim češkim narodom. Ta pravna razmera se v prvej vrsti ne dotika državnega zbora. Državni zbor ne more niti pravic niti dolžnostij, ki izhajajo iz te pravne razmere, odpraviti ali prenameniti. Ta pravna razmera je potrjena z mnogimi prisegami pradedov Njega veličanstva in tudi Nj. veličanstvo zdanji naš cesar je v mnogih prilikah izrazil svoje spoštovanje pred to pravno razmero. Ta beseda našega vladarja nam zadostuje. Gospoda moja! Naše pravno preverjenje se ne spodtika ob ustavo, ako smo se pritoževali, rekli so nam: pridite v državni zbor! Nu, mi smo tu, in zdaj bomo videli, je-li imajo oni tudi resno voljo storiti to, kar so obljubovali, namreč sporazumljenje. „Ali če pogledam adreso manjšine — nadaljeval je Rieger — to moram jako dvomiti, da li je ta bojni duh v adresi tudi duh spravedljivosti; marveč zdi se mi, da adresa manjšine nij nič drugega imela pred očmi, nego povedati kroni, da je v oziru vladarjevih obljub gledé kraljevine češke in v oziru sporazumljenja mej vsemi narodi čisto drugega umenja, nego krona sama. Jaz pa upam, da mnenje, ki je izraženo v adresi manjšine, nij mnenje, cele zbornice in reči moram, da so besede Nj. veličanstva na tej strani našle najradostnejše odobravanje.

Maenje se je razširilo, da so Čehi za to

stopili v državni zbor, da bodo ustavo ovrgli, in neki govornik (Scharschmied) na ónej (levej) strani je dejal, da se boji za državno jednoto. Kar se tega tiče, je državna jednota ovržena uže z dualizmom. Razen teh dveh oseb jednote imamo zdaj z Bosno še tretjo, o katerej niti ne vemo, je-li avstro-ogerska ali ogersko-avstrijska; mi ne vemo, ali so naši sodržavljani tam doli Turki ali Avstrijci in zemljepisci bodo s teškim trudom odločili, je-li Bosna takraj ali onkraj Litave.

Gledé ustave se je postavilo, da je njen nasprotnik vsakdo, kdor denašnje ustave ne hvali. Vsakomu pak je znano, da more ustava navzeti razne oblike primerne časovnim razmeram, narodom in družim odnošajem. Jasno je tedaj, ka mora ustava z napredujočo kulturo tudi napredovati in razvijati se, inace ne služi ona svobodi, nego prouzroči stagnacijo v deželi in narodu. Vsaj smo videli, kako se je upeljalo oskromno najprej februarško ustavo za izvrševanje nepremeljivega oktoberskega diploma, in „očem“ oktoberskemu diplomu je tega skoraj na glavo postavil. Velika večina avstrijskega prebivalstva nij bila s to prenarredo zadovoljna, klopi v državnem zboru so ostajale prazne, ali hoteli so na vsak način prav imeti. Jaz in dr. Smolka sva svarila visoko zbornico tačas in opozarjala na veliko opasnost, ki tiči v absolutnem zanikavanji ogerskega prava, ali poslušalo se naji nij, ker je bila baš tačas beseda državna jednota jako razbljena, in se je tudi zdaj še nij pozabilo. Hotelo se je na vsak način zavikavati tuje pravne nazore, in to je rodilo potem dualizem. Po bitki pri Sadovi je dejal grof Andrassy o „očetu ustavi“: Ta mož nas je pritiral do Sadove: on nas je k Sadovi pripeljal čez Frankfurt, in zdaj veste, od kod izvira dualizem. Gospoda moja! mi nijsmo bili zadovoljni s tem absolutnim zanikavanjem, mi nijsmo mogli odobriti, da bi državni zbor odločeval čez celo carevino. Malo kasneje se je ustavo z odobrenjem óne (leve) strani zopet premenilo in Čehi nijso bili navzočni. Pozneje je bilo treba ónej (levej) strani direktnih volitev, in ustavo so zopet premenili. Vidite torej, gospoda, da ustavoverna stranka, kakor se imenuje, nij tako natančna gledé nedotakljivosti ustave, — prenenari jo, kadar to dobro kaže njih strankarskim smerom. (Smeh, na desnej.) Tedaj pak ustavoverna stranka sodi, da se ustave ne sme nič več dotakniti, kajti: Zdaj smo si jo prav naredili, tako jo hočemo

„Ali za božjo voljo!“ dejal je prof. S. k debelemu H. „Kako si pa vendar naredil, da si vola zadel?“

„Ti grdi lažnjivec!“ odgovori moj debeli prijatelj, „saj si Ti nameril proti volu, ne jaz! Tja je padel moj strel, na tisti grm!“

„To je nezaslišano“, zagrmí prof. S.; „jaz, prosim te, jaz bom na vola streljal? Ha, ha, ha!“

Tako sta se pravdala, se vé da v posebno veselje drugih lovcev, ki so se zbrali začasno okolo njiju. Mej temi je pa bil pameten stavec, ki je kmeta pomiril in se poravnal z njim zastran škode, ki nij bila velika. Prof. S. in g. H. sta morala splaćati vsak polovico.

S tem pa še nij bil konec njihnemu trpljenju. Celih štirinajst dnij nijsta smela nikamor pod javno streho, da nijsta bila opominjana in dražena.

Prijatelj G. srečal je takoj drugi dan

prof. S.—a, in ga vprašal, zakaj on na realki uči naravoslovje, če še ne zna razložiti parkljarjev od glodavcev.

Drugi znanec pa je oponašal mojemu debelemu H., da je menda spoznal, koliko več vreden je vol mimo zajca?

„Ali je vama gospod grof B. dovolil, na vole streljati?“ dejal je tretji.

Tudi jaz sem si mislil, pojdimo tolažiti prijatelja. Obiskal sem ga, in oziral se po izbi: „Kje so pa rogovi?“

X.

Omenjeni dobri prijatelj H. je doživel na taistem polji še drugo zgodbico, ki bo menda tudi vredna zabeležbe. Strelci so bili razpostavljeni po navadi v dolgej vrsti ob hosti kakih petdeset korakov vsak sebi. H. stoji na svojem mestu, njemu na levi g. P., majhen možič z očali na nosu, ki se je skoro popol-

nem skril za mlado smreko. Tretji pa je stal g. D., dolg in čvrst mož.

Neka posebna čut navdaja lovca v tem trenutku: pričakovanje posebne sreče — češ, tukaj bom streljal toliko, da ne bo mogoče dosti hitro zalagati novih patron v cevi. Tho je — ali vsaj ima biti, kakor v cerkvi pred pridigo.

„Naenkrat zapazim“ — tako pripoveduje moj prijatelj — „da visoki D. poskakuje. Ne naprej ali nazaj, le kvišku. Da te bès, sem si mislil, zakaj vendar le skače tako?“

Čez nekoliko časa, ko smo uže slišali gonjače od daleč, vidim g. D. zopet skakati. To mi je uže bilo preveč, in kličem mu tja:

„Kaj vruga pa skačete tako, vi nam bode te še skazili ves lov!“

„Le skakajte vi tudi, le skakajte!“ odgovori mi D., „da vas bo videl g. P., ki je mej nama! On je uže dvakrat streljal name!“

imeti! Ali na želje večine narodov se ta „liberalna“ stranka ne ozira. Gospoda moja! ustava — razen volilnega reda — nas ne tišči v prvej vrsti, nego tišči nas način, kako se je ona ustvarila in izvrševala, (Odobrenje, na desnej.) in tu bi želeli preuredbe. Ali pa se morda misli, da je vse, kar je z ustavo doslej vzraslo, tudi del ustave? Nu, potem je državni dolg, in velik davek, ki smo ga dobili v ustavovernej dōbi tudi bitstveni del ustave! (Veselost, na desnej.) In tako je tudi krah del ustave! Kako pa avstrijsko prebivalstvo sodi o ustavoverstvu, to je dno dokazalo z volitvami, akopram še ne odločno. Naj pa pride še enkrat do volitve, potem dobomo vso drugačno večino, nego jo imamo zdaj, ako ne bode po starej navadi zopet delal centralistiški aparat. Vsaka opozicija ima pravico grajati vse, ali zdanja opozicija tega ne more, ker bi grajala samo to, kar je sama ustvarila.“

Nadalje je dejal Rieger, da je bilo po kratkem Hohenwartovem ministerstvu v državnih blagajnah nad 100 milijonov, ali nij se pustilo, da bi se to izvelo. Gledé decentralizacije je kazal na Švajco, ki je jako avtonomistiški organizovana, kar jej pride prav po ceni. K centralizaciji da samo sili to, ker je vsa Evropa silno oborožena. „Ustavoverna stranka ne odobruje jednostranske narodnostne politike in zahteva, da se ne bode alteriralo nemškega življa, — ali to nij tudi narodnost? Mi samo želimo, da se sporazumemo z Nemci in odstranimo vse skrbi gledé zatiranja jedne narodnosti. A Nemci ne zahtevajo narodnostnega zakona, ker ga ne potrebuje, mi pak ga potrebujemo, ga zahtevamo, ali ne da se nam ga. Bojazni, katere se večkrat izražajo gledé nemštva so prazne, in žalostno bi bilo za Nemce v Avstriji, ko bi bile njih bojazni opravičene.“

Dr. Rieger preide potem k razgovorjanju razmer na Dunaji. V svojem govoru je namreč dejal Suess, da ima za seboj vse mesto. Temu Rieger ugovarja „da stoji za ónim poslancem samo Leopoldstadtsko prebivalstvo, ali ona opazka, dejal je Rieger, čuje se tako kakor pretenje, in da se hoče preložiti politiko na ulice, ali nevarno je igrati se s takim orožjem, ki se rado sproži. (Klici na levoj: v Pragi.) Ne, to sem jaz doživel tu na Dunaji, ali bal se nijsem izraziti javno svojega mnenja. Hudi dnevi pak so nastopili tačas, v zbornici, se je mnogo govorilo o vrlih delav-

Na to sem pogledal bolj ostro na smerko, za katero je stal g. P., in res, puška njegova je bila obrnena ravno proti meni. Temu sem pa jasno povedal: Vi neumnež, ali se ne spravite koj domov! Kako morete biti tako nesramni, da na lov hodite, če ne vidite? Otišel je, ali iz tiste hoste se vé da nij nič priletelo k nam, ker sem bil res glasno govoril.

XI.

Tudi jaz nijsem posebno na glasu zavoljo dobrega streljanja, ali posrečilo se mi je vendar pred petimi leti, da sem ustrelil prvega lesjaka. Drugi lovci so uže nekaj slišali, da se je lesjak prikazal v tej gonjbi, in ko smo se združili zopet, vprašal je uže od daleč g. N.: „Komu pa je prišel lesjak?“ „Meni!“ dejal sem jaz. „To je pač škoda“, odgovori N. „Kaj škoda, saj sem ga pobral!“ zavrnem. Ali dolgo mu nijsem mogel pozabiti tiste besede „škoda“.

cih, ki so priborili svobodo, in naposled so prišli oktoberski dnevi; tačas so me proskribirali, delavci so prodrli v mojo sobo, in da bi me ne bil moj prijatelj Havliček svaril, in da bi ostal jaz doma, zadela bi me taka usoda, kakršna je zadela Latoura. Tudi leta 1861 so ščuvali delavce zoper nas. Denes nam dunajsko prebivalstvo nij več tako sovražno, tega sem preverien, ker je sprevidelo, kje da je resnica, ali vendar se po dunaiskih novinah češki narod strahovito sramoti, in to nekaznovano. Mi pa lahko s ponosom kažemo na položenje češkega naroda, katero zavzima v vsakem obziru, in na njegovo važnost, katero ima denes v državi. Leta 1848 je bila jedna državna stranka, a ta je sedela slučajno na ónih (levih) klopéh, bila je nemška državna stranka, avstrijska državna stranka, katero se je zasmehovalo kot črnožolto, je sedela na teh (desnih) klopéh. Tu je bil avstrijski državni prapor, tu njega zastopniki, in tu je bila državna stranka. L. 1866, ko so Prusi dali proglas „slavnej kraljevini češkej“, smo v Pragi pred sovražnikovim orožjem slavili rojstveni dan Nj. veličanstva. (Klici na desnej: Prav res.) Kaj pa je storila óna državna stranka v Beči? To dobro veste.“ (Dr. Foregger: Mi nijsmo nikdar bili v Moskvi! Klici na levoj: Moskva, Moskva. Dolgotrajni nemir. Predsednik zazvoni) Vodja češkega naroda po tem hrupu opisuje animoznost na Dunaji zoper češki narod; omenjal je, da se je z Resselove statue na Dunaji izbrisalo stavek „natione Bohemus“, za to ker je bil Čeh. Zakaj se je širilo to animoznost zoper češki narod? Za to, ker se je osnovala na Dunaji koterija, ne stranka, ki je občinstvo strašila s čehizmom, čehiziranjem, federalizmom, ki bode državo razrušil, in iz samega strahu so svoje pristaše skupaj držali. Gotovo pa nij ustavno, če se jedna sama stranka gospodstva čisto polasti, ter zasede ali pa odda svojim kreaturam vse odvažne službe in sinekure. Govornik je nadalje opisoval, kakovo sleparstvo se je godilo v minolej ustavnej dōbi, kako se je državo goljufalo, jemalo sirotinske novce in jih porabljal za svoje politiško-strankarske smotre. Ako ustavoverci denes z uklonjeno glavo se plazijo okolo in tarnajo za „svobodnostnimi institucijami, ki so baje v nevarnosti“, to nij nič drugega, nego ustavoverna pohlepnost, ki hoče vse samo záse obdržati. „Mi nečemo se dotakniti ustave, ali odstranili bi radi blato, ki se je urinilo pod ónim naslovom. (Dobro! na desnej.) — Na vsakej strani moramo nekoliko odnehati, to je pravi pot do sporazumljenja, katerega nam je tudi Nj. veličanstvo priporočalo v svojem prestolnem govoru. Adresa večine nečče prěpira, óna išče miru in samo v miru avstrijskih narodov je blagost Avstrije, v boji nje razpad. (Dolgotrajno odobravanje in ploskanje na desnej in na galeriji. Govorniku čestitajo prijatelji.)

Poslanec dr. Jaques zagovarja dunajsko mesto in njega prebivalstvo, potem pak polemizira z govorniki avtonomistiške stranke. Potem pa se na predlog kneza Czartoryskega seja popoldne ob 1/4. preneha in sklene, da se bode seja zvečer ob 7. uri nadaljevala.

Ob početku nadaljevanja seje je govoril naš slovenski državni poslanec dr. Vošnjak. Govornik je opisaval stanje na Kranjskem, kjer vladajo čisto nenaravne razmere. Sloven-

ski učitelji se odgojujejo na nemških učiteljskih izobraževališčih, narodne pravice se z nogami teptajo. Celo nemški listi, kakor n. pr. „Deutsche Zeitung“, ki ne pusti na nobednem poslancu desne stranke ni dobrega lasu, vendar priznava govoru dr. Vošnjaka, da je bil jako „massvoll.“*)

Za Vošniakom je govoril poslanec Friedmann, neznaten govorčič, zoper večino državnega zbora, potem pak poprime besedo ministerski prvosednik grof Taaffe. V kratkem govoru je omenjal, da si je ministerstvo naložilo težko zadačo, sporazumljenje uvesti in spravo mej življe, ki so se v dolgoletnem, neuspešnem boji odtuili v kvar našej skupnej ljubljenej domovini. Ministerstvo nij strankarsko ministerstvo in ne sme tako biti, ker drugače ne bi moglo nad strankami in mej njimi posredovati, dejal je. Iz prestolnega govora poudarja tri točke: trdno stati pri ustavi, od cesarja sankcioniranej; sporazumljenje in sprijaznenje na ustavnih tleh s sredstvi danimi v ustavi; dela se takoj lotiti, da se dospé do ravnotežja v državnem gospodarstvu, in skrbeti za oboljšanje narodnega gospodarstva. Da pak se to doseže, mora se izogniti vsakemu politiškem boju, ki zdaj tudi nij opravičen, ker obstanek ustave se ne more in ne sme več stavljati na vprašanje. Koncem je priporočal addresso večine v sprejem, ker se óna naslanja na prestolni govor in ker podpira vlado v njenih namerah.

Na predlog barona Gudenaua se je sklenilo konec debati s 168 glasovi zoper 137 glasov. Ustavoverna manjšina je hotela da bi se zdaj seja sklenila in ne prešlo v specialno debato, ali avtonomistiška večina je sklenila, da se seja nadaljuje in preide v specialno debato. Takoj po tem sklepu pak je vstal Dunajevski, in dejal, da je avtonomistiška večina za to sklenila nadaljevanje seje ker je manjšina podpirala svoj nasprotni predlog s pozivom na lojalnost večine, kar pa nikakor nij bilo na pravem mestu; ali ker se je privatno apeliralo na kolegijalnost, za to zdaj on predlaga konec seji. Predlog ta se je sprejel soglasno; denes se nadaljuje addressna debata. Govorili bodo še glavni govorniki Herbst, Sturm in naposled grof Hohenwarth. —

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. novembra.

Ker se je zdaj po addressni debati popolnem odločilo, kje da je večina, in bode treba lotiti se dela v državnem zboru, moral bode Taaffe tudi ministerstvo svoje dopolniti. Kako? O tem nij niti vprašanja več, kajti parlamentarost mu vleva može poklicati k vladi samo od avtonomistiške stranke. Naj bode ministerstvo še tako miroljubivo in spravljivo, na prazne ministerske stole nikakor ne more posaditi pristašev óne stranke, zoper katero je v addressni debati celo ministerstvo glasovalo.

Govor Riegerjev je prav v seršenovo gnezdo dregnil. Dunajski židovski listi, katerim je on tako do živega posezal, kar vsi navskriž regljajo in zabavljajo, in tudi v Pragi izhajajoča „Epoche“ pomaga v svojem čudnem rodoljubu dunajskim klepetuljam prtrkavati. Sicer so pa Riegerjevi volici popolnem z njim zadovoljni, ter so mu uže istega dne telegrafski čestitali.

V zadnjem listu „Slovenskega Naroda“ smo prvi objavili nam sicer pozao došli telegram o avtonomističej zmagi v držav-

*) Govor dr. Vošnjaka objaviti čemo po stenografskem zapisniku. Ur.

nem zboru. Avtonomistiška adresa je bila sprejeta, in sicer s 14 glasov večine. Zoper adreso manjšine so glasovali tudi vsi ministri.

Vnanje države.

Iz **Cetinja** se poroča, da je 30. m. m. 600 Črnogorcev zasedlo Veliko, 100 pa Oršanico, 500 Črnogorcev je na poti proti Pečicu, 200 jih je pa v rezervi mej Velko in Oršanico.

Grška zbornica se je 2 t. m. otvorila. Prestolni govor poudarja dobre razmere z vsemi vladami in da boče Grčija berlinski dogovor izvršiti. Pri grško-turških dogovarjanjih bodo vlasti posredovale. Grška da mora paziti na razvoj svoje armade.

Nemški juristični minister Leonhardt je odpustil na njegovo mesto je imenovan Friedberg. Za prvosednika v pruski deželni zbor je voljen Köllner, odločen konservativec; volili so ga konservativci in poslanci v centru.

Dopisi.

Iz Cerknice, 29. oktobra. [Izvirni dopis.] Strél možnarjev, vrisk mnogoštevilno zbranega ljudstva — kaj pa je to? Ženske hité s škafi iz vseh kotov. „Vsaj ne gori! Dima nij, in žarki se ne osipljejo na okrog. A vendar nekaj mora biti. Idiva tja in pogledaj!“ mi veli spremljajoč me prijatelj. „Voda, voda, izvrstna voda!“ nama je nasproti dodelo in stoternih gri, ko sva se bližala kraju, kjer se je napravljal občinski vodnjak. — In res je bilo. Mojster, dovršivši svoje delo, izdal je parolo „pijte!“ Dobro vodo torej imajo sedaj Cerkničani, saj so je pa tudi zeló potrebovali, in tujci, prihajajoči v naš kraj, vsaj ne bodo mogli poslét pritoževati se zaradi slabe vode. Vodnjak pa je zares dobro uredil gosp. Berne iz Postojne in dokončalo se je delo pod marljivim in umnim vodstvom gospoda L. Verlija, kateremu gre v tej zadevi še posebna zahvala za to, ka je delal neutrudno, da se je kar najprej mogoče dovršila ta obče koristna naprava. — Ker sem uže ravno pri vodi, naj omenim še to, da se je letos naše jezero po dvakratnem naliwu v osem in štiridesetih urah zeló močno napolnilo.

Iz Podgrada, dné 26. oktobra. V številki 241. „Slov. Naroda“ sem prijavil, da članka v številki 204. „Slov. Nar.“ **nijsem jaz pisal**. Denes ponavljam isto. Po občnem jurističnem nazoru „Asserenti incumbit probatio“ pripada gospodu Trevnu svojo trditve dokazati, in mojo negacijo ovreči. Zaabiti mu bode pripomogel č. g. urednik, kateremu samemu je stvar najbolj jasna. S tem bi bil konec besedij.

Dostavek uredništva. S to izjavo je pravda v našem listu končana: vsak gg. nasprotnikov je dvakrat imel besedo in to je menda dovolj. Razsodba nam nij mogoča, ker rokopisov ne shranjujemo, torej niti tistega nímamo, ki je povod bil tej polemiki; ne ve pa nobeden več, kako je bilo z njim, niti ne kdo da ga je poslal.

Domáce stvari.

— (Zima) se je v drugič oglasila in ta pot jej utegne biti resnica. Včeraj je ves dan snežilo na debelo in da si je sneg kópnel sproti, se ga je vendar dovolj abralo.

— („Laibacher Tagblatt“.) Neradi se spuščamo v polemiko s tukajšnjim organom spravi protivnih birokratov in njihovih privrženikov, ker se nam malo časten dozdeva boj s takim nasprotnikom. Vendar ne moremo niti ne smemo molčati, če predrzna njegova zlobnost in neumnost predaleč sega. List od poslednjega petka piše, da se je dr. Vošnjak v državnem zboru lagal, ker je bojé rekel, da je gospodujoča ustavoverna stranka narodni jezik izrinila iz urada in šole; „L. T.“ pristavlja, da niti nij mogoče izrivati narodni jezik, ker „velika masa Slovencev ne govori tistega jezika, ki se „slovenski“ imenuje! Kadar nam „Tagblatt“-Kasimir redivivus dokaže, da „velika masa“ Nemcev govori tako kakor so pisali nemški klasiki ali tako, kakor dandenes govori in piše nemško razumnistvo — kadar nam dokaže vsaj, da je to, kar se čuje iz ust n. pr. dojenje-avstrijskega kmeta, „die deutsche Sprache“: ondu porečemo, prav si imel, Kasimire! Dotlé pa se menimo s toboj.

Dunajska borza 3. novembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	68	gld.	20	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70	„	40	„
Zlata renta	80	„	45	„
1860 drž. posojilo	128	„	50	„
Akcije národne banke	834	„	—	„
Kreditne akcije	268	„	75	„
London	116	„	50	„
Srebro	—	„	—	„
Napol.	9	„	29 1/2	„
C. kr. cekini	5	„	57	„
Državne marke	57	„	55	„

Stev. 13204.

(508—3)

Razglas.

Z dopisom dné 26. septembra 1879 št. 5964 je c. k. deželna vlada kranjska v sporazumljenji s c. k. finančno direkcijo kranjsko mestnej srenji ljubljanskej dalje pobiranje tlakovine z tarifom

4 krajcarje od vsake vprežene, in 2 krajcarja od vsake gonjene živine prihodnjih 5 let, to je od 1. januarja 1880 do konca decembra 1884 proti temu, da po stavno določena oproščenja tlakovine obstanejo, dovolila.

Mestni magistrat razglasuje to v splošno spolnjevanje s pristavkom, da se bode tlakovina kot dozda od 1. januarja 1880 naprej na vseh glavnih in o varstvu tistih obstoječih stranskih mitnicah (šrangah) z ozirom na postavna oproščenja tlakovine pobirala.

Od magistrata glavnega mesta

ljublanskega,

dné 23. oktobra 1879.

Župan: Laschan.

Schiffer & Stedry v Ljubljani,

dovozna cesta poleg kolodvora južne železnice, prodajata

najboljši Trebovljišk

salónsk premog

za kurjavo v sobi in kuhinji, ob jednom tudi

tovarniški premog

za vsako potrebo po najnižjih cenah.

Naročbe se sprejemajo:

v magazinu za premog na dovozne cesti poleg kolodvora juž. železnice, pri J. E. Bučarjevih naslednikih pri frančiškanskem mostu in pri Karl S. Till-u pod Trančo št. 2.

(503—8)

Izdatelj in urednik Mareso Armit.

Za gospodinstva!

Čestitim p. n. naročnikom za doslé izkazano mi zaupanje uljudno zahvaljevaje se, prosim, da mi blagovolé isto ohraniti i nadalje, ter priporočam

kot izberno kurjavo za kurjavo v sobi in kuhinji zagorsko-toplišk

salónsk premog

(svetli premog najboljše vrste, rád ter brez duha goreč)

po najnižjih cenah

v plombiranih žakljih 50 kilo = 1 colni cent à 45 novč.

Pri naročilih na 250 kilo = 5 colnih centov à 43 novčičev.

Pri naročilih na 10, 20 in 40 colnih centov primerno znižane cene.

Naročila na cel vagon po rudniško fabriške ceni.

Razkrojena drva

v plombiranih žakljih à 20 novčičev. pri naročilih na 5 žakljev à 18 novčičev.

Mnogobrojnim naročilom priporočam se s spoštovanjem

A. Debevec,

(510—4)

rimská cesta, 19.

Opomba: Naročbe in plačila se i sprejmo:

V trgovinah s špecerijskim blagom:

Albert Plautz, na križevniškem trgu;

J. B. Justin, poleg št. Jakopskega mostu;

M. Ahčin, na starem trgu;

Josip Tribuč, št. peterske predmestje;

v glavnej zalogi tabaka, na mestnem trgu;

v prodajalnicah tabaka:

poleg frančiškanskega mostu;

na Franc Josipovem trgu (loterija) v Mahrovej hiši;

na dunajski cesti poleg deželne bolnice;

v Schellenburgovih ulicah (Čitalnica).

najceneje pri A. Debevcu, rimská cesta 19.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.